

RAIUL INOCENȚILOR

Lidia Stăniloae este născută pe 8 octombrie 1933 la Sibiu, fiică a părintelui profesor Dumitru Stăniloae și a soției sale, Maria. Între 1951 și 1955 urmează cursurile Facultății de Fizică – Secția Fizică atomică a Universității din București, fiind eleva academicianului profesor dr. Horia Hulubei. Lucrarea sa de diplomă este prima lucrare din România despre teoria fisiunii nucleare. Până în 1958 lucrează în cadrul Facultății de Fizică și în calitate de cercetător la IFA. La arestarea tatălui său în 1958, este dată afară. În același an se căsătorește și are un fiu, Dumitru Horia Ionescu. Din 1961 este profesor de fizică la Grupul Școlar de Chimie Alimentară din București. Își începe cariera literară în 1970, publicând volumele de poezii *Versuri*, *Munții* și *Locul unde aștepți*. Traduce din limba germană *Însemnările lui Malte Laurids Brigge*, de Rilke, și un volum de versuri al poetei germane Hilde Domin.

În 1984 emigrează împreună cu fiul său în Germania, lucrând în cadrul Universității din Freiburg. Publică în 1991 volumul *Raiul inocenților* la Editura Cartea Românească, iar în anul 2000, *Lumina faptei din lumina cuvântului* la Editura Humanitas. În 2006 apare, în limba germană, romanul istoric *Zähringerblutt*, având ca temă înființarea orașului Freiburg la 1120, lucrare care se bucură de mare interes în Germania. În paralel, are o activitate intensă de conferențiar în țări occidentale precum Germania, Franța, Belgia ș.a.

LIDIA STĂNILOAE

Raiul inocenților

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Anca Lăcătuș
Coperta: Andrei Gamaș
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Ioana Vilcu
DTP: Emilia Ionașcu, Carmen Petrescu

Tipărit la Proeditură și Tipografie

© HUMANITAS, 2011

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

STĂNILOAE, LIDIA

Raiul inocenților / Stăniloae Lidia. – București: Humanitas, 2011

ISBN 978-973-50-2919-7

821.135.1-31

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

I

Ana se duse totuși la înmormântare.

Cu o seară înainte îi spusese mamei ei că n-are de gând să meargă și Aurica o privi cu ochii holbați, ca și cum n-ar fi înțeles nimic.

— Cum să nu vii la înmormântare? Ce vorbe-s astea?

— Uite așa, n-am să merg.

— La înmormântarea lui taică-tău? L-ai îngrijit tot timpul și acum, dintr-odată... Ai înnebunit?

— N-am înnebunit. Dimpotrivă.

Ana vorbea calm și răspicat ca la un examen.

— Mamă dragă, aș vrea să înțelegi foarte bine. Cât a trăit și-a fost bolnav l-am îngrijit cu devotament. Sunt medic și la absolvirea facultății am depus jurământul lui Hipocrat. În caz că n-ai auzit de el, și sunt sigură că n-ai auzit, pot să-ți spun că fiecare medic, atunci când își începe cariera, jură că-și va îngriji bolnavii în mod dezinteresat, că...

— Dă-l dracului de cum îl cheamă, n-am auzit și nu mă interesează. Ce, parcă de asta îmi arde mie acum? E vorba de înmormântarea lui bietu' taică-tău...

— Păi tocmai de asta îți vorbeam și eu. Dacă nu mă lași să-ți spun... Deci, cât a trăit, l-am îngrijit cu devotament, subliniez, pentru că sunt medic și respect jurământul lui Hipocrat. Și-am făcut tot ce-a fost omeneste posibil

ca să-l vindec și să-l păstrez în viață, ca pe oricare dintre bolnavii mei. Aici încetează însă legăturile mele cu maiorul Bota. În obligațiile profesionale nu intră și aceea de a participa la înmormântarea pacienților.

— Pacient, zici? Nu ți-e rușine? Taică-tău, pacient? În loc să-l plângi cu toate lacrimile, stai ca o piatră. Ce fel de inimă ai? Ești rece și rea. Nu ți-ai iubit niciodată părinții. Ne-ai disprețuit, am știut eu dintotdeauna. Bietul de el se uita la tine ca la soare... Te-a crescut, te-a făcut doctoriță ca să faci acum pe nebuna și să-l numești pacient. Când îți dădea tot ce doreai, nu-l numeai „pacient“. Când umbla la portofel, nu era „pacient“.

Aurica uitase să plângă, într-atât era de uluită. Făcu un gest arătând opulența din apartament: covoare persane, cristaluri peste tot, multe, multe, clae peste grămadă.

— Tu și averea ta! Asta ai văzut și ai urmărit și-ai înțeles, numai asta. Ai vrut bani și iar bani. Și-ai înfulecat cu lăcomie, toată viața, blănuri, și cristaluri, și mobile scumpe. Cum le-ai făcut pe toate, ia spune? Of, mamă, crezi că nu știu tot? Crezi că nu știu cum câștiga tăticul meu banii de care vorbești cu atâta patimă? Am aflat, draga mea, am aflat! Toate se află pe lumea asta. M-am interesat și am aflat cine a fost tăticul meu cel duios și bun. Un călău, asta a fost. A bătut și-a torturat și-a ucis oameni, zeci, sute, nenumărați, dacă vrei să știi. Și toată lumea se bucură c-a murit. „Bătaia lui Dumnezeu“, așa spun toți. C-a îngrozit o omenire întreagă cu cruzimea lui. Îl plângi, nu? Crezi că deținuții pe care i-a omorât în chinuri înfiorătoare n-aveau și ei mame, sau soții, sau fiice? La lacrimile lor te-ai gândit vreodată?

— Nu știu și nu mă interesează și nu-i treaba mea. Știu că a fost un soț bun și un tată minunat și-am fost fericită cu el. Și m-am silit să-mi cresc frumos copilul. De unde să-mi treacă vreodată prin cap c-am s-ajung să aud asemenea vorbe din gura ta? De unde să-mi închipui că fata mea n-are simț moral?

— Simț moral? Unde-ai auzit tu de simț moral? Tu vorbești de simț moral? Păi tu nici nu știi ce-i aia, mamă dragă.

— Bravo, asta voiam s-aud. Fă-mă și pe mine imorală acum. Numai asta mai lipsea să-mi zici!

— Nu imorală, mamă dragă. Nu ești imorală. Ești amorală. Tu n-ai nici un fel de morală. Nu calci morala. Nu o ai, pur și simplu. O ignori. Nu știi că există. Da, ai respectat niște reguli, ceea ce credeai tu că e „morală”. Morala ta, care-ți aduce o sumedenie de beneficii. Era „morală” pentru că îți convenea ție să fie și-ai botezat-o astfel. Ai zis: „Asta-i morala, pentru că mie îmi merge bine cu ea.” Ai fost o soție cinstită și-o mamă chiar prea grijulie. Dar ia gândește-te, pentru Dumnezeu, nu eram numai noi trei pe lume! Tata pleca dimineața de acasă, din patul tău, după ce vă giugiuleați și-i pregăteai cafeleuța, ca o soție ideală ce erai, și-l conduceai până la poartă cu zâmbetul pe buze. Și el te săruta, că nu uita niciodată să te sărute, și pleca la serviciu, la slujba lui, ca orice om cinstit, nu? Și-și începea ziua de muncă. Tu nu știai unde lucrează? Nu te-ai interesat niciodată? L-ai întrebat măcar pe el? Aș, de unde! Nu ți-a trecut niciodată, pe la ureche, așa, din întâmplare? Într-un oraș ca al nostru, unde toată lumea știe absolut tot, n-ai știut unde merge el în fiecare dimineață? Acolo sus pe deal, în clădirile alea sinistre, care apasă ca un blestem

asupra orașului și de care toți pomenesc cu groază? Pe unde nimeni nu vrea nici măcar să treacă? N-ai știut? Și nici nu ți-ai închipuit ce face el acolo? Erai fericită că-ți aduce toată leafa acasă, ca orice soț model, și te umple de bibiluri, și tacâmuri de argint, și tot ce n-a visat neam de neamul tău... Of, mamă, habar n-ai. Mai bine de tine. Ai crezut cumva că-i duce pe deținuți cu rândul la meci? Și că joacă table cu ei? Chiar n-ai vrut să știi nimic? Și când venea seara acasă și te mângâia, nu ți-ai spus niciodată că are mâinile pătate de sânge?

— Basmel! A fost omul cel mai blând și mai liniștit de pe fața pământului. Nu m-a bătut niciodată și nici nu mi-a spus vreun cuvânt rău.

— Da, desigur. Cu atât mai cumplit. Dacă ar fi avut un temperament violent, încă ar mai fi avut o scuză. Ai fi zis că acționează mânat de această violență din naștere, înțelegi? Că-l apucă furiile, ca să pricepi mai bine, și că după aceea se liniștește și-i pare rău. Nu, mămico dragă. Am aflat și asta. Tortura calm și metodic, cu zâmbetul pe buze. Ca un automat reglat cu precizie. Ca o mașină funcționând perfect. Dezumanizat. Fără milă și fără furie. Cu plăcere și conștiinciozitate. Tortura și asasinatul erau pentru el fețele unei meserii pe care-o iubea. Am vorbit cu oameni care l-au cunoscut în exercițiul funcțiunii. Era o fiară, O FIARĂ. Și mai rău decât atât, fiarele ucid ca să mănânce. El era sătul, ucidea și tortura... Pentru ce, mamă dragă? Ca să-ți cumpere ție haină de astrahan? Ca să apere dreptatea socială? Păi, în treizeci de ani nu v-ați lămurit cum e cu dreptatea socială?

— Ești uscată și real! Taică-tău a crezut în dreptatea socială, poți să știi, a vrut o lume mai bună pentru noi, cei săraci...

— Da? Voi, cei săraci? Tare săraci ați fost! Și bună dreptate socială ați adus! Și mult ați crezut în ea și tu, și tata. După treizeci de ani, tot mai credeți? După treizeci de ani, în care „dreptatea socială“ s-a menținut numai cu tancuri și pușcării? Timp în care ți-ai umplut casa de scumpeturi și-ai trăit îmbuibăți când alții n-aveau ce mânca? O fi crezut, poate, la început, nu știu, dar mai apoi n-a mai crezut în nimic și și-a satisfăcut pofta abjectă de putere în fața unor nenorociți. Se bucura să-i audă urlând de durere. Se simțea ca un zeu mare, crud și neîndurător... Habar n-ai câte știu, câte-am aflat. Ce crezi c-am făcut în toți anii aceștia? Am întrebat, m-am întrebat, da, am anchetat și eu, în felul meu. Doar sunt fata lui, nu?

— Dac-ai ști cât te-a iubit...

— M-a iubit, zici? Cu atât mai rău pentru el... Înseamnă că era și abject. Cruzimea lui era conștientă, voluntară, premeditată. Ar fi putut să fie bun și n-a vrut! I-a plăcut, și-a ales de bunăvoie meseria de călău. Iar acasă devenea dintr-odată tatăl afectuos. Îți aducea flori și pe mine mă lua în brațe și mă legăna. Suntem amândouă murdare de sânge și nimic nu va putea vreodată să ne spele de el. Zici că mi-a dat bani, că m-a ținut la școală. Crezi că nu mă ard banii aceia? Și pe tine ar trebui să te ardă. Suntem amândouă părtașe la crimele lui! Amândouă complice, mamă dragă. Amândouă l-am ajutat să ucidă. Am torturat împreună cu el. Doamne sfinte, de ce m-am născut? De ce i-ai îngăduit să aibă copii? Un om ca el nu trebuia să aibă copii, pentru ca toate crimele lui să cadă apoi pe capul lor!

Pe măsură ce Ana vorbea, mama ei se înfuria tot mai tare. Ce mai erau și balivernele pe care i le înșira fică-sa?

Sistemul ei de valori era cu totul altfel. Există o anumită rânduială pe lumea asta, slavă Domnului, și nu era dispusă să cedeze. Mai ales în fața propriului copil. Se înăbușea de indignare: câtă nrecunoștință!

— Îți plăcea când venea încărcat de cadouri, nu? Și-l căutai prin toate buzunarele și găseai bomboane și jucării. Și-l sărutai: „Tăticuțu’ meu e cel mai frumos, pe tăticuțu’ meu îl iubesc cel mai mult!“ Și îndrăznești acum să spui că-l urăști! L-ai iubit mai mult decât pe mine, toată viața am suferit din cauza asta!

Ana își îngropă obrazul în palme. Parcă o a doua fință, desprinsă, detașată de ea și totuși una, îi spunea că prea des avusese prilejul să facă gestul acesta în ultimii ani.

— N-am să-l iert în veci. M-a mângâiat cu mâinile muiate în sânge și lacrimi. Blestemul aceluia sânge și al acelor lacrimi cade asupra mea și a ta.

— Taci, ce-ai fi vrut să faci? Cum să nu-mi iubesc bărbatul? Era bărbatul meu, nu? Și tatăl copilului meu, nu? Asta era datoria mea și mi-am făcut-o. Și popa spune la biserică la fel... De unde să știu că el... Sau de fapt nici nu era treaba mea să știu...

Ana o privea mirată. Parcă o vedea prima oară pe femeia din fața ei, cu trăsături atât de cunoscute și neverosimil de îndepărtate.

— Nu era treaba ta să știi? Când tot orașul știa? Când toată țara știa ce faimă are orașul nostru? Când numele lui era ca un blestem, când aproape în fiecare familie exista câte unul închis în iadul nostru? Și n-ai aflat de la nimeni cum sunt tratați oamenii acolo? Nici de la bunica, atunci când a murit unchiul Grigore? Vezi, am auzit și eu de unchiul Grigore, cel care a murit în închisoare, pe care nu-l pomeneai niciodată. De ce nu mi-ai vorbit niciodată de

el? De ce a trebuit să aflui de la alții că avem și noi un martir în familie, unul care să ne spele obrazul? Să ni-l spele oarecum de rușinea tatii! Nu, mamă, n-ai nici o scuză! Nici măcar: „Important e să-mi meargă mie bine.“ Crezi că alte mame nu-și iubeau copiii? Și alte soții nu-și iubeau soții? Și bunul, iubitorul, dragul tău soț i-a distrus, le-a distrus fericirea, viața, totul. Cu ce drept, poți să-mi spui? Cu ce drept? Cine-ți dădea ție dreptul să fii fericită când alte femei plângeau?

Aurica ar fi vrut să spună ceva, dar renunță. Nu mai înțelegea nimic. Se ridică ușor de pe scaun și trecu în sufrageria unde, printre ficuși și palmieri pitici, odihnea Tică al ei. În trecut își spusese cu mândrie că cei de la pompe funebre își dăduseră toată osteneala, ca pentru un fruntaș, cum era răposatul. Faima lui îl însoțea peste tot. Știau și ei cine fusese și ce poziție avusese el acolo unde fuseseră ei fericiți toată viața... Palmierii erau frumoși, aranjați cu gust. În două sfeșnice ardeau încă lumânări înalte de ceară. Sicriul era de lemn bun, nu scândură putredă, cum e cel mai adesea.

Se simțea miros de lumânare aprinsă și de tămâie. Acuși trebuia să vină și preotul la sărăcustă. Aurica voia ca totul să se petreacă după obicei.

O clipă îi trecură prin minte cuvintele Anei: „...A ucis oameni, zeci, sute, nenumărați...“ și se întrebă dacă și ei or fi avut sicrie la fel de trainice. Apoi își scutură capul: „Prostii!“ Toată viața ei Ana a fost un copil ciudat, nerecunoscător. „Nu trebuia s-o răsfățăm atâta. I s-a urcat la cap...“

Potrivi cu grijă giulgiul alb ca spuma laptelui și netezi colțurile de dantelă. Mirosul de flori, de ceară, de tămâie devenise prea puternic. Ce-o să spună preotul?

Cât trăise Tică n-ar fi îndrăznit pentru nimic în lume să-l cheme. „Prostii, dragă. Ce popă, ce slujbă? Ce lume de dincolo? Aici e tot, crede-mă pe mine. Cât trăiești, să trăiești bine, ca să nu-ți pară rău. Aici e raiul, dacă știi să ți-l faci. Pe urmă, gata, s-a zis. De unde crezi că se îngrașă pământul? Circuitul azotului în natură, asta e. Unde încape Dumnezeu în toate astea?”

Aurica îl privea cu sfială. În cele câteva clase ale ei nu fusese niciodată vorba de circuitul azotului în natură. Era desigur foarte complicat și soțul ei era un om învățat. Nu degeaba îl trimiseseră pe la școli... Bineînțeles că, dacă spunea el așa, așa și era. Dumnezeu era o poveste veche, bună de speriat babele și copiii.

Îl aproba, convinsă că Tică al ei nu poate greși. Niciodată nu o constrânsese să facă ceva împotriva voii ei. Vorbea atât de convingător, încât femeia avea sentimentul că toate acțiunile ei izvorăsc din voința proprie. Se simțea liberă, puternică, fără scrupule, „dezlegată de prejudecăți”. Mai cu seamă asta-i plăcea să spună: „Noi n-avem prejudecăți. Suntem oameni moderni.” Și-i era recunoscătoare soțului ei pentru că o ajutase să străbată drumul acela neînchipuit de lung, de la țărâna de odinioară până la femeia „modernă”, dezbărată de „idei învechite”.

Chiar și în timpul bolii, când Bota ajunsese o epavă, personalitatea lui o domina. Aurica trăise exact așa cum o obișnuise el și-l venera ca și înainte. Mai mult, se adăugase și o milă aproape maternă, la gândul că omul ei a muncit zi și noapte, până la istovire, pentru ea, pentru familie. Și-l privea ca pe un martir. Dar de îndată ce Tică muri, ceva nelămurit se trezi în sufletul ei. Un fel de spaimă – dacă totuși or ști și babele ceva? – amestecată cu o vagă

dulceață a amintirilor din copilărie. Și hotărî să facă totul după datină, cu lumânări, cu tămâie, cu popă. Își dădea seama că, cel puțin în aparență, prietenii din protipendadă n-o vor aproba, dar în fața misterului morții asta i se păru prea puțin important. „Lasă să fie toate după rânduială“, își spuse. „Știau ei bătrânii ce știau.“

Durerea Auricăi era sinceră și din ce în ce mai intensă. O simțea fizic, în toate mădularele, ca pe un rău care-i măcina carnea și ca pe-o neliniște care-i pustia sufletul. După zeci de ani, pierise certitudinea că nu-i singură, că cineva o ocrotește și o apără. Dar, în același timp, un sentiment de ușurare, ca atunci când descălți un pantof prea strâmt, o năucea. Ar fi vrut să-și deschidă sufletul, s-o ia în brațe pe Ana și să plângă amândouă, și când colo...

Îi mai rămânea o zi să plângă acolo, în casa unde fusese fericită atâția ani. După toate suferințele, primise încă o palmă. „Prietenii“ de odinioară o sfătuiseră pe un ton răstit să-l îngroape în altă parte. „Vezi, n-a prea fost iubit aici, la noi... Îți dăm un camion să-l transporte. Parcă ai o fată doctoriță... Du-l acolo la ea, unde n-o să-l știe nimeni... Vrei să-i strângi rahatul de pe mormânt? S-ar putea să vezi și asta...“

Din odaia de alături se auzeau glasuri șoptite. De cum murise maiorul Bota, apăruseră, ca ciupercile după ploaie, o sumedenie de rubedenii de care Aurica nu auzise niciodată. Maiorul nu fusese excesiv de duios cu neamurile. Acum plângeau cuviincios pe la colțuri, aveau grijă de bunul mers al lucrurilor, primeau condoleanțe cu ochii plecați și figura îndurerată, ca și cum toată viața și-o petrecuseră alături de răposat.

Într-un fel, Aurica era mulțumită. În mintea ei, prezența lor era o dovadă că Tică fusese un om bun, iubit și respectat, pe care acum îl regretau toți. Colegii lui? Invidie, nimic mai mult! Potrivi din nou colțul imaculat al giulgiului și-l privi cercetător pe mort, parcă ar fi vrut să se încredințeze că fica ei mințise. Dar nu putea citi nimic pe chipul lui Tică, așa cum nu putuse citi nimic nici când era viu. La lumina lumânărilor părea mai tânăr și femeia îl revăzu ca în vremea tinereții. Moartea ștersese grimasa oribilă imprimată de boală pe trăsăturile lui chinuite. Fața lui era iarăși netedă și lucie. Aurica privi cu duioșie smocul acela de păr cărunț din creștet, care ca totdeauna nu voia să stea la locul lui.

Își aminti de nopțile lor de dragoste și o cuprinse o durere sfâșietoare. Pentru prima dată de la moartea lui înțelegea că-l pierduse pentru totdeauna, că acele nopți nu se vor mai întoarce niciodată, că va fi singură, singură. I se păru că pe sub pleoapele închise Tică o privește puțin ironic, așa cum făcea întotdeauna, și începu să plângă zgomotos, cu fruntea sprijinită de marginea sicriului.

Mâini îndemânatice o cuprinseră de după umeri și o întinseră pe canapea. Apoi simți pe la nas miros de oțet și o senzație de liniște o învălui ca o apă adâncă. Deschise ochii, sperând s-o vadă pe Ana aplecată asupra ei. Dar era altcineva.

Ana plecă spre seară. Nu mai putea suporta agitația și plânsetele unor persoane pe care le vedea pentru prima oară și de care afla că-i sunt rude. De unde răsăriseră oare?

Încercă zadarnic să adoarmă. Nu-și dădea prea bine seama ce simte, durere, ură, milă poate. Era un amestec din toate și-un sentiment că un capitol din viața ei se încheiase, așa cum se mai încheiaseră și altele, care nu mai